

JUDr. JAN KNĚŽÍNEK, Ph.D.
MINISTR SPRAVEDLNOSTI ČR

Praha 2. března 2019
Č.j. MSP-17/2019-ODKA-ORG/4
Počet listů: 2
Přílohy: 0

MSP-17/2019-ODKA-ORG/4

0100204003532903

Vážený pane poslanče,

prostřednictvím předsedy Poslanecké sněmovny mi byla dne 7. 2. 2019 doručena Vaše interpelace podaná dne 6. 2. 2019, ev. č. 433, ve věci vymáhání regresu vůči soudcům a prodloužení promlčecí lhůty.

Úvodem mi především dovoluji pozastavit se šířeji nad praktickými ohledy uplatňování zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem.

V agendě odboru odškodňování Ministerstva spravedlnosti jsou případy odpovědnosti státu za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozděleny z hlediska škodní události zhruba do dvou stejně velkých skupin, které společně tvoří přibližně 90 % agendy. Prvou z nich jsou případy odpovědnosti za újmu způsobenou trestním stíháním, jež nevedlo k odsouzení obviněného, druhou pak odpovědnost za nesprávný úřední postup spočívající v nepřiměřené délce řízení ve věcech občanskoprávních.

Pokud jde o trestní stíhání, vychází judikatura z předpokladu, že procesní situace, kdy je trestní stíhání zastaveno či je obviněný podané obžaloby zproštěn, zakládá právní fikci nezákonnosti celého trestního řízení, byť důvod, pro který trestní řízení skončilo, nelze často shledat v zaviněném porušení povinnosti ze strany orgánů činných v trestním řízení; skončení řízení je v mnohých případech důsledkem změny svědeckých výpovědí, jiného právního hodnocení věci ze strany nadřízených orgánů či změn v oblasti skutkové. A priori vysoký počet odškodňovaných „nezákonných rozhodnutí“ tedy fakticky představuje běžně probíhající trestní řízení, která skončila způsobem zákonem předvídaným; jelikož však trestní stíhání osoby, která nebyla shledána vinnou, nemělo být v souladu s výše zmíněnou fikcí ani zahajováno, nese stát odpovědnost za újmu, kterou obviněnému způsobí.

Nepřiměřená délka řízení v občanskoprávních věcech v mnohých případech nevyplývá ze zavinění soudce, ale z příčin na soudci nezávislých, jako je přetíženost soudů, složitost věci, rigidita procesních předpisů nebo procesní aktivita nebo obstrukce některých účastníků řízení. Zatímco však stát odpovídá za újmu způsobenou nepřiměřenou délkou řízení vždy, soudce jen tehdy, byl-li shledán kárně odpovědným za zavinění průtahu (což je užší kategorie než

přiměřená délka řízení jako celku), a to jen v rozsahu, v němž lze v důsledku tohoto průtahu dovodit jeho subjektivní podíl na délce řízení. V této souvislosti kárné rozhodnutí Nejvyššího správního soudu vždy vymezuje konkrétní časové období průtahu soudcem způsobeného. Metodiku výpočtu satisfakce za nepřiměřenou délku řízení nicméně stanovil Nejvyšší soud ve sjednocujícím stanovisku svého občanskoprávního a obchodního kolegia sp. zn. Cpjn 206/2010 tak, že se přihlíží k celkové délce nepřiměřeně dlouhého řízení v měsících, která se násobí určitým peněžním koeficientem. Z toho logicky plyne, že výše regresního nároku za soudcem (odvozeného od délky jím zaviněného průtahu) bude pravidelně nižší, a to často podstatně, než satisfakce, kterou poskytne stát a která je vypočtena z celé délky řízení.

Pokud jde o konkrétní regresní náhrady, ministerstvo je samozřejmě eviduje. Údaje o nich nejsou zveřejňovány, neboť takový postup nevyplývá z platné právní úpravy, jsou nicméně poskytovány na základě zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím. Náhrady jsou v současnosti vymáhány zejména po osobách (nejčastěji bývalých) exekutorů a po soudních úřednících a soudcích. Aktuálně odbor odškodňování eviduje dva „živé“ případy regresní náhrady po soudcích o celkové částce cca 30 000 Kč. V minulosti bylo vymoženo patnáct regresních náhrad po soudcích v částce cca 267 000 Kč.

Ačkoliv je tato částka na první pohled nízká, tato skutečnost vyplývá z výše uvedených okolností, které lze shrnout v tom smyslu, že, nepatří předpoklad, že každé škodní události, za níž stát proplácí odškodnění, musí nutně existovat úřední osoba, po níž může být požadován regres.

V této souvislosti správně poukazujete na fakt, že soudce či státní zástupce má možnost se regresní odpovědnosti zbavit tím, že v průběhu kárného řízení proti své osobě rezignuje na svou funkci, neboť současná úprava kárného řízení ve věcech soudců a státních zástupců neumožňuje toto řízení dále vést jen pro vyslovení akademického výroku o vině. Takové pravidlo je v porovnání s právní úpravou v jiných oborech atypické. Případná legislativní změna v tomto ohledu nicméně vyžaduje hlubší diskusi a širokou politickou podporu; minulé snahy o odstranění překážek pro častější uplatňování institutu regresních náhrad se přitom nesetkaly s pozitivním ohlasem.

Pokud jde o běh lhůt, je rovněž pravdou, že u déletrvajících řízení může dojít k proplacení odškodného v době, kdy kárná odpovědnost soudce s ohledem na běh času již zanikla, a není tedy již možné uvažovat o uplatnění regresního nároku. I zde je nicméně otázkou, zda by legislativní iniciativa směřující k navázání objektivní lhůty pro uplatnění kárné odpovědnosti na skončení řízení o nároku na náhradu škody podle zákona č. 82/1998 Sb. získala dostatečnou politickou podporou, a to tím spíše, s sebou nese výrazné narušení právní jistoty ohledně běhu lhůt a její absolutní délky.

V této souvislosti v každém případě podotýkám, že aktuální záměr ministerstva počítá s přerušением objektivní lhůty pro zánik kárné odpovědnosti a subjektivní lhůty pro podání návrhu na zahájení kárného řízení v případě, že je vedeno trestní řízení pro stejný skutek. Cílem této změny je právě usnadnit případné kárné stíhání pro skutek, pro který bylo dříve vedeno trestní řízení.

Z obsahu Vaší interpelace konečně není zcela zřejmé, co míníte pojmem „závažné excesy“, ani jakým způsobem a na jakém právním základě by měla fungovat Vámi nastíněná „hmotná odpovědnost“ za ně. V každém případě si dovoluji poznamenat, že z kárné judikatury vyplývá, že zjevný exces při rozhodovací činnosti může *a priori* zakládat kárné provinění soudce, a tudíž vést i k uplatnění regresního nároku, byť v praxi nejsou takové případy obvyklé. Dodávám, že mechanismus, v němž by mělo docházet k uplatňování regresních nároků vůči soudcům bez toho, že by nejprve bylo autoritativně k tomu příslušným soudem konstatováno

zaviněné porušení jejich povinností, nepovažuji za vhodný, neboť by takový postup mohl vyvolávat opodstatněné pochybnosti ohledně nezávislosti soudní moci.

Závěrem mi dovoluji poznamenat, že regresní náhrady nejsou všelékem, který by mohl eliminovat vznik škodných událostí v souvislosti se soudními řízeními. Jak jsem již totiž zmínil výše, převážná část těchto událostí vzniká z objektivních příčin, jež nejsou zaviněny osobou konkrétního soudce či úředníka zúčastněného na rozhodování, a snaha o minimalizaci výše propláceného odškodnění by se tak měla zaměřit právě na tyto příčiny, ať už legislativní, personální či materiální. Ministerstvo v tomto směru samozřejmě systematicky vynakládá náležité úsilí; podstatná část vhodných nástrojů k dosažení tohoto cíle nicméně leží spíše v dosahu moci zákonodárné než moci výkonné.

S pozdravem

**Vážený pan
Mgr. et Mgr. Jakub Michálek
předseda poslaneckého klubu Pirátů
Poslanecká sněmovna
Parlamentu České republiky
Sněmovní 4
118 26 Praha 1**